

12.02.2015

Yliopistot

Viite

Asia

Ohjauk Käytänteiden uudistaminen sopimuskaudelle 2017–2020, rahoituslaskelmat ja vuoden 2014 toimintaa koskeva raportointi

Ohjauk- ja palautemenettelyn uudistaminen sopimuskaudella 2017–2020

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on vastuu hallinnonalansa ohjauksesta ja valvonnasta. Korkeakouluilla on vastaavasti tilivelvollisuus toiminnastaan ja voimavarojen tavoitteiden mukaisesta käytöstä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja yliopistojen väliset seuraavat sopimusneuvottelut käydään vuonna 2016 koskien kautta 2017–2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja yliopistojen väliseen ohjaukjärjestelmän merkittävimmät muutokset koskevat palautemenettelyä ja korkeakouluvierailuja. Sopimuksen sisältöä uudistetaan edelleen aiempaa strategisemmaksi ja sen rakennetta yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Tutkintotavoitteiden asettamiselle antaa pohjaa vuonna 2015 valmistuva koulutustarpeiden ennakoitavuus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toimittaa korkeakouluille seuraavaan sopimuskauteen valmistautumisesta yksityiskohtaisemman aikataulun ja ohjeen uuden hallituksen ohjelman hyväksymisen ja valtakunnallisen koulutustarve-ennakoinnin valmistumisen jälkeen alkusyksystä 2015. Toisin kuin aikaisemmin on ilmoitettu, korkeakouluille ei syksyllä 2015 anneta korkeakoulukohtaista palautetta. Loppuvuodesta 2015 korkeakouluille annetaan hallitusohjelmasta johdetut kehittämissuunnitelmat.

Helmikuuhun 2016 mennessä yliopistojen tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle vähintään vuoden 2020 loppuun ulottuva yliopiston hallituksen hyväksymä strategia. Lisäksi rakenteellisessa kehittämisessä, alakohtaisten ratkaisujen valmistelussa, profiloinnissa ja työnjaossa lähtökohta on se, että yliopistot ovat sitoutuneet ratkaisuihin viimeistään alkuvuodesta 2016, jotta ne voidaan ottaa huomioon keväällä 2016 käytävissä sopimuskauden 2017–2020 neuvotteluissa.

Rahoitusmalli. Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti vuoden 2014 syksyllä valmistetun yliopistojen kanssa yliopistojen rahoitusmallin tarkistamiseksi vuodesta 2017 alka-

en. Rahoitusmallin perusrakenne ja perustehtävien keskinäiset painotukset säilytetään ennallaan. Vaikuttavuutta, laatua ja kansainvälisyyttä kuvaaviin kriteereihin ja keskinäisiin painotuksiin voidaan tehdä tarvittavia tarkennuksia. Tässä yhteydessä tavoitteena on myös lisätä strategiarahoituksen läpinäkyvyyttä. Rahoitusmallia uudistettaessa tarkastellaan muun muassa laadullisen työllistymisen ja kilpaillun tutkimusrahoituksen tilastoinnissa, yliopistojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittaamisessa ja tutkintorakenteessa (ml. erikoistumiskoulutukset) tapahtuvaa kehitystä. Työryhmä järjestää 18.5.2015 rahoitusmalliin liittyvän kuulemistilaisuuden yliopistoille, 22.5.2015 pidetään yliopistojen sidosryhmien kuulemistilaisuus. Työryhmän ehdotus valmistuu marraskuun 2015 lopussa siten, että lausuntokierros ja asetusmuutokset saadaan tehdyksi kevään 2016 aikana. Yliopistojen rahoitus kohdennetaan uudistettujen säädösten mukaisesti vuodelle 2017.

Palautemenettely. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksen osana yliopistoille annetaan korkeakoulukohtaista palautetta sopimusneuvottelun yhteydessä ja korkeakouluvierailun aikana sekä määräajoin kaikille yliopistoille yhteisenä kirjallisena palautteena. Palautemenettely perustuu yliopistolain (558/2009) 48 §:n mukaiseen tavoitteiden seurantaan ja arviointiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö uudistaa palautemenettelyä siten, että korkeakoulukohtaista palautetta annetaan yliopistoille kevään 2016 sopimusneuvottelujen yhteydessä. Jatkossa yliopistot saavat vuosittain elo-syyskuussa käyttöönsä tavoitteiden toteumaportin ja tilastoaineistoa korkeakoulun asemoitumisesta valtakunnallisessa korkeakoulukokonaisuudessa. Kaikille yliopistoille yhteinen korkeakoululaitoksen kehittämistilaa ja -tarpeita koskeva kirjallinen palaute annetaan syksyllä 2018, jolloin yliopisto- ja ammattikorkeakoulu-uudistuksista tehtävät vaikutusarviointit ovat valmiina. Välivuosina opetus- ja kulttuuriministeriö ei laadi korkeakoulukohtaista kirjallista palautetta. Kauden 2017–2020 kokoava palaute annetaan tätä seuraavan kauden sopimusneuvottelussa vuonna 2020.

Korkeakouluvierailut. Opetus- ja kulttuuriministeriö käy kussakin korkeakoulussa yhden kerran ohjaukseen liittyvällä korkeakouluvierailulla vuosien 2017–2019 aikana. Korkeakoulukohtainen vierailuaikataulu laaditaan syksyllä 2016. Korkeakouluvierailut rakentuvat vuoropuhelulle, jonka tavoitteena on korkeakoulujen strategisen työn tukeminen ja strategian toimeenpanon seuranta. Kuluvan sopimuskauden vierailukäytäntöjä uudistetaan siten, että vierailun valmistelua ja ministeriön palautetta varten kukin korkeakoulu toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle myöhemmin annettavan ohjeen mukaisen raportointiaineiston ennen vierailua. Vierailut rakentuvat korkeakoulun johdolle, sidosryhmille, henkilöstölle ja opiskelijoille suunnatuista tapaamisista.

Seminaarit. Vuosina 2018–2019 järjestetään kuudella korkeakoulualueella (Suurmetropolialue, Lounaisrannikko, Väli-Suomi, Itä-Suomi, Pohjanmaa, Pohjois-Suomi) alue-seminaarit, joiden tavoitteena on edistää muun muassa korkeakoulujen ja niiden sidosryhmien sekä tutkimuslaitosten vaikuttavuus-, yhteistyö- ja työnjako- sekä kansainvälistymiskeskustelua. Seminaarit ovat sisällöltään alueen erityispiirteet huomioon ottavia tilaisuuksia, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö järjestää yhteistyössä alueen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa.

Ministeriö pitää yliopistojen hallitusten puheenjohtajien kanssa Helsingissä 8.10.2015 ennalta määriteltyyn strategiseen teemaan liittyvän lounastapaamisen. Korkeakoulujen ja tiedelaitosten johdon kevätseminaari järjestetään 16.6.2015 Helsingissä. Korkeakoulujen ja tiedelaitosten johdon syksyn seminaari järjestetään 9.–10.12.2015 Vaasassa.

Rahoituslaskelmat vuodelle 2016 ja vuoden 2015 kohdentamattomat määrärahat

Yliopistoille ei ole tällä hetkellä vuodelle 2016 päätettynä uusia menosäästöjä. Keväällä aloittava uusi hallitus tekee kuitenkin hallitusohjelmansa pohjalta tarvittavat muutokset aiempiin kehyspäätöksiin. Yliopistojen tulee ottaa huomioon, että edellisen kehyspäätöksen mukaisesti yliopistojen perusrahoituksesta siirretään 50 M€ asteittain vuosien 2015–2019 aikana Suomen Akatemian kautta kilpailuihin tutkimusmäärärahoihin. Vuoden 2015 perusrahoitustasoon nähden siirto näkyy vuonna 2016 10 M€, vuonna 2017 30 M€, vuonna 2018 40 M€ ja vuonna 2019 45 M€ vähennyksenä. Vuoden 2015 kertaluonteinen lisärahoitus (11,2 M€), jolla kompensoitiin indeksikorotuksen puolittaminen, poistuu vuodesta 2016 alkaen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että jo aiemmin toteutetut menosäästöt yhdessä yleisten laadun ja vaikuttavuuden vahvistamistarpeiden kanssa edellyttävät yliopistoissa strategisesti oikein kohdennettuja rakenteellisen kehittämisen toimenpiteitä ja toiminnan kehittämistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee väli vuosien rahoituspäätökset voimassa olevien rahoitussäädösten ja kauden 2013–2016 sopimuksen pohjalta. Väli vuosina ei tehdä erillistä sopimusta, vaan pohjalaskelma päivitetään uusimmilla tilastotiedoilla ja rahoitus kirjataan tarvittavin erittelyin ministeriössä vuodenvaihteessa 2015/2016 tehtävään rahoituspäätökseen. Yliopistoille toimitetaan lisäksi yksityiskohtaisempi erittely perusrahoituksen muodostumisesta. Alustava tieto vuoden 2016 rahoituksesta toimitetaan yliopistoille hallituksen annettua vuotta 2016 koskevan talousarvioesityksensä eduskunnalle alkusyksystä 2015.

Valtion rahoitus sisältää strategiarahoitusosuuksia, jonka lähtökohtana on yliopistojen oma strategiatyö. Strategiarahoitus on sovittu ministeriön ja yliopiston välisessä neuvottelussa kaudelle 2013–2016. Ministeriö kohdentaa sopimuskauden aikana strategiarahoituksen mahdollisen liikkumavaran yliopistojen strategiatyön toteutumisen ja rakenteellisten uudistusten perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on lisäksi valmius tukea valtakunnallisesti merkittäviä yliopistojen yhteisiä alakohtaisia kehittämistoimia.

Suomen Akatemian jakama yliopistojen profiloitumisrahoitus tukee osaltaan yliopistojen uudistumista ja strategiatyötä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on sopinut Suomen Akatemian kanssa, että Akademia lähettää ministeriölle kopiot yliopistojen profiloitumisrahoitushakemuksista. Näin opetus- ja kulttuuriministeriön on mahdollista muodostaa kokonaiskuva rakenteellisista uudistuksista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö suosittelee, että jatkossa rakennerahastorahoituksen hanke-esitykset rahoittajille toimitetaan rehtorin kautta/allekirjoittamina, jotta aluevaroilta voitaisiin vahvemmin tukea korkeakoulukokonaisuuden strategista kehittämistä.

Eduskunta lisäsi vuoden 2015 talousarviosta päättäessään momentille 29.40.20 yliopistolliseen lastentarhanopettajakoulutukseen 1,5 milj. euroa, sosiaalityöntekijöiden koulutukseen 1,3 milj. euroa ja Suomen poliittista kulttuuria ja päättäjiä 1960-luvun kylmän sodan maailmassa koskevaan tutkimukseen 80 000 euroa. Näiden määrärahojen hakemisesta annetaan yliopistoille alkuvuodesta 2015 ohje. Merkittäviä, vuonna

2015 yliopistoille kohdennettavia määrärahoja ovat myös molempia korkeakoulusektoreita koskevat avustukset korkeakoulutuksen aloituspaikkojen määräaikaiseen lisäykseen (18 milj. euroa) ja rakennemuutoksen johdosta käynnistettävien tutkintoon johtavien muuntokoulutusohjelmien rahoittaminen (2 milj. euroa).

Yliopistoille ja ammattikorkeakouluille kohdennetaan vuoden 2015 talousarviosta yhteensä 4 miljoonaa euroa erillisinä valtionavustuksina erikoistumiskoulutuksen toteuttamiseen ja 1,9 miljoonaa euroa opetushenkilöstön erikoistumiskoulutuksen toteuttamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön aikuiskoulutuspolitiikan yksikkö ohjeistaa näiden avustusten hakemisesta erillisellä kirjeellä.

Vuoden 2014 toiminnan raportointi

Yliopistoja pyydetään toimittamaan 16.3.2015 mennessä kauden 2013–2016 sopimuksessa edellytetty raportointi keskeisten kehittämistoimenpiteiden etenemisestä sekä muu strategian toimeenpanon seurannan ja arvioinnin kannalta tarkoituksenmukainen aineisto ml. strategian toteutumisen seurantaindikaattorien toteumatiedot.

Ministeriötä tulee informoida vuoden aikana toimeenpantavista rakenteellisista uudistuksista, joilla on merkittäviä henkilöstövaikutuksia. Yliopiston tulee rakenneuudistusten yhteydessä noudattaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja huolehtia opiskelijoiden oikeusturvasta.

Kaikki aineisto toimitetaan ministeriöön sähköisesti käyttäen KOTA-tietojärjestelmää. Yliopistoja pyydetään toimittamaan tilinpäätösasiakirjansa opetus- ja kulttuuriministeriöön välittömästi niiden vahvistamisen jälkeen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön edellyttämät tilastotiedot vuodelta 2014 toimitetaan ministeriölle tätä koskevien ohjeiden mukaisesti. Tiedonkeruun tarkemmat ohjeet on toimitettu erillisellä kirjeellä 14.11.2014 (dnro OKM/78/592/2014). Lisäksi yliopiston on vuoden 2014 tilinpäätöstä laatiessaan huomioitava yliopistojen varainhankinnasta annetut raportointivaatimukset (dnro OKM/7/500/2014).

Lisätietoja antavat tarvittaessa:

- opetusneuvos Jorma Karhu, puh. 0295 3 30139 (jorma.karhu@minedu.fi)
- aikuiskoulutuspolitiikan yksikön erillismäärärahojen hakeminen ylitarkastaja Sanna Hirsivaara, puh. 0295 3 30111 (sanna.hirsivaara@minedu.fi)
- KOTA-tietojärjestelmän ja XDW-tietovaraston tekniset kysymykset ylitarkastaja Jukka Haapamäki, puh. 0295 3 30088 (jukka.haapamaki@minedu.fi).

Ylijohtaja

Tapio Kosunen

Opetusneuvos

Jorma Karhu

Tiedoksi Opetus- ja viestintäministeri Krista Kiuru
Erityisavustaja Mikko Koskinen
Erityisavustaja Heli Tomminen
Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen
Suomen Akatemia
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
Suomen Ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
Suomen yliopistot UNIFI ry
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry
Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto
Aikuiskoulutuspolitiikan yksikkö
Hallintoyksikkö
Koulutuspolitiikan osasto